

OBSAH

1. KAPITOLA OČI PLNÉ ÚŽASU.....	16
2. KAPITOLA SRDCE A MYSEL.....	46
3. KAPITOLA POZNANIE NIE SÚ POZNATKY.....	85
4. KAPITOLA ODPOVEDE SÚ NEBEZPEČNÉ	117
5. KAPITOLA ZVYK JE ŽELEZNÁ KOŠEĽA	146
6. KAPITOLA AKO MALÉ DIEŤA.....	182

1. KAPITOLA

OČI PLNÉ ÚŽASU

*Úžas je zdrojom múdrosti,
úžas je zdrojom všetkého, čo je krásne,
úžas je zdrojom skutočného hľadania.
Úžas vás zavedie na dobrodružnú cestu vedúcu
k poznaniu tajomstva života.*

***Už neviem tak žasnúť, ako keď som bol
malý. Čím to je?***

Toto sa stane skoro každému. Čím ste vzdelanejší, tým menej žasnete. A rodičia, školy, univerzity, spoločnosť..., tí všetci vás k vzdelanosti nútia. Ich jedinou snahou je vzdelávať sa. Vaše vnútro je tak zaplnené vedomosťami, že sa úžas vytráca. Nemá dost miesta, kde by mohlo prebývať.

Dieťa má oči plné úžasu. Čuduje sa a žasne úplne nad všetkým. Prekvapí ho aj najmenšia drobnosť, a preto kypí radosťou a jeho život je neustálym objavovaním.

A potom sa z vás stanú vzdelaní ľudia. Spoločnosť chce, aby ste mali určité vzdelanie. Je to potrebné, pretože vzdelanie je užitočné. Údiv je zabezpečený, pretože z človeka, ktorý nad všetkým žasne, sa väčšinou stane filozof alebo básnik, alebo mystik a tieto tri typy ľudí sú pre spoločnosť bezcenné. Spoločnosť potrebuje výkonné stroje – dáva vám stále viac vedomostí, vedie vás ku vzdelanosti, mení vás na automaty, roboty. A čím viac si myslíte, že viete, tým menej žasnete – ako by ste mohli žasnúť, keď viete?

Malé dieťa sa čuduje, prečo sú stromy zelené. Ale ako by ste sa tomu mohli čudovať vy? Viete, že za to môže chlorofyl – aj keď toho zasa až tak veľa neviete, pretože tým sa vynára otázka, ako vlastne chlorofyl pôsobuje, že stromy sú zelené, a keď sa vás na to niekto opýta, iba pokrčíte plecami. A snažíte sa odvieť od tejto otázky pozornosť. Čím viac viete, tým menej žasnete. A keď prestanete žasnúť, zahynie vo vás duchovno, pretože duchovno tvorí údiv a úžas. Vedomosti demystifikujú život a existenciu – a duchovno existuje iba vtedy, keď je život zázrakom a tajomstvom. Preto sa musíte naučiť zasa žasnúť.

Správne vzdelanie by nič také nemalo spôsobiť. Poskytne vám vedomosti, ale tie nezničia údiv. Toto je ten pravý typ vzdelávania. Dá vám poznatky, ale vy musíte byť obozretní a dávať pozor, aby nezničili schopnosť žasnúť. Správne vzdelanie vám naopak umožní žasnúť viac a viac.

Malé dieťa nežasne nad chlorofylom. Pokiaľ sa vám dostalo správneho vzdelania, žasnete nad zelenou stromov a zároveň nad chlorofylom.

Posledné slová Alberta Einsteina zneli: „Po celý život som si myslel, že odhalím tajomstvo vesmíru. Ale stal sa pravý opak. Čím hlbšie som prenikal do existencie, tým väčšie jej tajomstvo bolo. Zomieram plný údivu, zomieram a stále žasnem.“ Ale niečo také sa stáva výnimočne, pretože je toho schopný iba génius. Génius spoločnosti nedovolí, aby z neho urobila iba robota. Tak znie moja definícia génia. Ako génius sa rodí každý, ale veľmi skoro začne robiť kompromisy. A keď ľudia pristúpia na kompromisy, ich nadanie zmizne a inteligencia zahynie. Predávajú svoju dušu za svetské neužitočné veci – neužitočné v istom zmysle slova. Tu možno na niečo sú, ale potom príde smrť a všetko vám zoberie.

Keď niekto zomiera tak, ako zomieral Albert Einstein – ohromený tajomstvom, plný údivu, s modlitbou a poéziou v srdci – žil správne a zomiera správne. A ten, kto žije a zomiera správne, je duchovným človekom. Albert Einstein bol duchovnejší, ako vatikánsky pápež – oveľa duchovnejší. Keď zomieral, niekto sa ho opýtal: „Keby ste sa znova narodili a Boh sa vás opýtal, čím chcete byť, želali by ste si stať sa znova slávnym fyzikom a matematikom?“ Einstein odpovedal: „Nie, už nikdy! Keby som mal ďalšiu príležitosť, chcel by som byť opravárom. Rád by som žil bežný anonymný život, aby som si ho mohol viac užívať a nikto by mi v tom nebránil. Sláva, prestíž ani výskumy – nič by mi nestálo v ceste, takže by som mal hlbšie spojenie s existenciou.“

Pýtaš sa: „Už neviem tak žasnúť, ako keď som bol malý. Čím to je?“

Zjavne si veľmi vzdelaný.

Začínajúci artista vojde do kancelárie manažéra a žiada o prácu. Manažér sa ho pýta: „Čo viete?“

Artista bez slova zdvihne ruky, preletí po kancelárii, potom si to zamieri oknom von a preletí ponad ulicu, vráti sa oknom späť a nakoniec hladko pristane pred manažérovým pracovným stolom.

„No dobre,“ vyhlási manažér. „Takže vy viete napodobňovať vtáka. A to je všetko?“

Takto reagujú vzdelaní ľudia. Nič ich neprekvapí. Aj keby sa pred nimi objavil samotný Boh, povedali by: „No dobre, ty si Boh. A to je všetko?“

Zbavte sa vzdelanosti.

K divadelnému impresáριοvi Maxiemu Doldumovi pristúpi v divadle neznámy muž.

„Chcem vám ponúknuť veľmi výnimočnú vec,“ povie a potom dodá: „Celý Londýn bude žasnúť. Stačí, aby ste poslali desaťtisíc libier na konto mojej manželky, a ja priamo na scéne vášho divadla spácham samovraždu.“

Maxieho ponuka prekvapí, ale aj tak sa hlboko zamyslí. A po chvíľke povie: „Hmmmmmm, to je zaujímavé. Ale čo urobíte ako prídavok?“

Ľudia bývajú väčšinou takí praktickí, že veci vidia iba z hľadiska ich úžitku. Impresáριο sa opýtal: „Ale čo urobíte ako prídavok?“ Všetci sa natoľko sústredia na svetské veci – na všetko, čo je pre nich užitočné a prínosné, že už ich nič neprekvapí, nič nešokuje ich vedomie. Správajú sa ako námesační. Na kríku rozkvitnú ruže, ale oni ich nevidia, pretože sú slepí. Ráno

začnú spievať vtáky, ale oni ich nepočujú, pretože sú hluchí. Stratili všetku citlivosť. Sú takí otupení, že ich nič neprinúti do tanca, nič nedonúti ich ústa spievať, nič nedokáže dať ľahkosť ich kroku. A na vine je vzdelanie.

V rozumnejšom svete sa ľudia budú ďalej vzdelávať, ale budú sa učiť ochraňovať schopnosť žasnúť. Vašu poetickosť nebudú drviť nánosy vedomostí a nikto ju nebude ubíjať. Na skutočnej univerzite bude polovička predmetov zameraná na praktické veci a druhá polovička bude venovaná veciam duchovnejším: poézii, hudbe, maľovaniu, tancu, meditácii, modlitbe. Alebo budete iba ticho a pokojne sedieť pod stromom a nebudete robiť vôbec nič! Polovička času stráveného v školách a na univerzitách by mala byť zasvätená duchovnejším činnostiam, ktoré človek nerobí pre zisk, ale z čistej radosti. Iba tak budú v tomto svete žiť skutoční ľudia.

Do dnešných čias existovali dva typy ľudí: jedni sú svetskí a stopercentne praktickí. Druhí sú mnísi, ktorí sú stopercentne duchovní. Oba typy sú nevyvážené a niečo im chýba. Mních nepozná krásy sveta – krásy vzťahov, krásu ľudí. Je chudobný, duševne chudobný, pretože prichádza o všetky obohacujúce zážitky života, lásky, priateľstvo, nepriateľstvo, zlobu, súcit. Chýba mu všetko, čo obohacuje dušu. Je bezvýrazný, je ako prázdne plátno, na ktorom nie je nič namaľované. Je duševne chudobný.

Videl som toľko svätcov, že môžem zodpovedne vyhlásiť, že iba výnimočne stretnete takého, ktorý má aspoň trochu bohatú dušu. Inak sú všetci úplne rovnakí a nudní, ich život je veľká nuda. Ako môže mních

viesť nudný život? Zvláda to iba preto, že otupil svoje zmysly, otupil svoju inteligenciu, takže nudu ani necíti.

Viete, že okrem človeka sa žiadny iný tvor nevie nudiť? Byvoly sa nikdy nenudia, somáre sa nikdy nenudia. Nie sú na to dosť inteligentné. Nudiť sa dokáže iba človek a iba človek sa dokáže smiať. Nuda a smiech sú dve strany jednej mince. Ale mnísi, takzvaní zbožní ľudia, sa nenudia ani nesmejú. Upadli do rovnakého stavu ako byvoly a somáre.

Počul som, že jeden filozof chodieval po uliciach a pozoroval oblohu, hviezdy, mesiac, slnko, mraky a vtáky v korunách stromov. Samozrejme, často sa stávalo, že do niečoho narazil, alebo niekoho zvalil na zem. A keď sa niečo také stalo, jednoducho iba vyhlásil: „Čo si to za somára?“ A pritom si ho všetci vážili, pretože to bol slávny filozof, tak to ľudia znášali a nikto mu nikdy nepovedal nič zlé.

Raz náhodou narazil do somára. Už sa chystal vysloviť svoju zvyčajnú vetu, ale potom sa zarazil a povedal: „No pozrime, ty si sám sebou. Čo k tomu mám dodať?“

Ľudia, ktorí utekajú pred svetom, sa stávajú somármi a byvolmi. Dostanú sa pod úroveň ľudskej vnímavosti a citlivosti. Preto nemôžu žiť ani znudený život – nevedia sa smiať, nevedia sa nudiť. Sú ako zvieratá. Stratili krásu ľudského bytia, padli na nižšiu úroveň. Život zvierat nie je taký plný úzkosti, nie je v ňom toľko strastí. Preto bývajú zvieratá pokojné a vyrovnané – ale pokoj bez inteligencie je nanič.

Keď sa pokoj spojí s inteligenciou, zrodí sa budha. Ak ste pokojní, ale nemáte inteligenciu, navráťte sa do

sveta byvolov. Práve o tom hovorím. Niektorí ľudia sa zriekli tohto sveta a venujú sa len duchovným činnosťam – sú sami a iba sa modlia a meditujú. Ale to nie je a ani nemôže byť úplný život. A tí ďalší, ktorých sú milióny, žijú iba praktický život – hromadia veci, zvyšujú sumy na bankových kontách a už sa nevedia hrať. A keď už nejakú hru hrajú, berú to nesmierne vážne. Z hry sa stáva biznis.

Ľudia nevedia iba tak hrať hry, musia vkladať do hry peniaze. Až potom je to pre nich dosť vážna záležitosť, pretože má podobu biznisu. Môžu hrať len vtedy, keď je niečo v stávke. Vidíte hráčov, ktorí berú hru smrteľne vážne, ako keby to bola otázka života a smrti. Ľudia už nie sú hraví.

Svet je plný aktivít z rozumu a ľudia stratili schopnosť meditovať, rozjímať, hrať sa, žasnúť, cítiť posvätnú úctu, pozorovať hviezdy, pozeráť sa na kvetiny, hrať na gitare, alebo spievať piesne iba tak pre radosť, bezdôvodne. Takí ľudia sú nesmierne chudobní.

Ja chcem stvoriť nového človeka, ktorý nebude chudobný v žiadnom ohľade, ale bude po všetkých stránkach veľmi bohatý – bude mu patriť všetko bohatstvo sveta, vzťahov, bude prijímať výzvy existencie a zároveň dokáže byť pokojný a žiť v priestore plnom hravosti a meditácie.

Byť vo svete, ale nebyť jeho súčasťou. Byť vo svete, ale presahovať ho. Neutekať pred ním.

Správne vzdelanie bude vytvárať skutočných ľudí – takých, akých si predstavujem, a vo svete budú žiť skutoční svätci. Päťdesiat percent vzdelania bude zasvätených svetu a päťdesiat percent tomu, čo je mimo neho, a oboje bude v súlade. Potom budete vzdelaní,

a napriek tomu vo vás bude neustály údiv. Budete vedieť a zároveň budete žasnúť nad existenciou.

Čo je nevinnosť, čo je krása?

Žiť v prítomnosti je nevinnosť, žiť bez minulosti je nevinnosť, žiť bez záverov je nevinnosť, fungovať v stave nepoznania je nevinnosť. A keď žijete v stave úžasného ticha nezaťaženého minulosťou, v stave úplného pokoja bez poznania, poznávate a prežívate krásu.

Keď vidíte krásu – vo vychádzajúcom slnku, hviezdach, kvetinách, v tvári ženy alebo muža – vedome ju vnímajte. A vždy zistíte jedno jediné. V tej chvíli ste fungovali bez mysle, nerobili ste žiadne závery, konali ste skutočne spontánne. Ten okamih vás uchvátil tak silno, že ste sa odpojili od minulosti.

A keď sa odpojíte od minulosti, automaticky sa odpojíte aj od svojej budúcnosti, pretože to sú dve strany jednej mince. Nie sú oddelené a ani sa oddeliť nedajú. Keď hodíte mincou, niekedy padne panna a inokedy orol, ale druhá strana tam je stále ukrytá.

Minulosť a budúcnosť sú dve strany jednej mince. A tej minci sa hovorí myseľ. Keď ju zahodíte, objaví sa nevinnosť. Potom už neviete, kto ste, neviete, čo sa deje, nemáte žiadne vedomosti. Iba ste a je existencia a pri stretnutí vašej maličkosti a nekonečnosti existencie dôjde k spojeniu, ktoré je prežitkom krásy.

Nevinnosť je brána, ktorou vchádzate do krásy. Čím ste nevinnejší, tým je existencia krajšia. Čím ste vzdelanejší, tým je existencia škaredšia, pretože ste začali konať na základe záverov a vedomostí.